

ТАРААЖЫЛАР! ЧАСКЫ ХҮН-ЧЫЛДЫ ЧЕМГЕРЕР, ШАЛЫП, ЭРЕС АЖЫЛДААЛЫ!

Ховунун маадырлары

Ур тургучулдиг донат соксап чадап, эртен аяс тургаш, дүш четпей-не хадип, бобанайп турган. Чамдыкта харны бенин урупшак баргылаар, Частын шак мынд ширини байдалы бо чылын тараажынын чүрөөн халалыг кылдыр чеже хире үр саргытпаан дээр.

Ажыды дүргөн ателарыне четтиктестөөн, механизатор машинамын аориндерин чеже катап долаа-баан, моторун хеделдиргеш, оок ажаадыларын чеже катап хынааан дээр. Оок сонда ол дөмчүтүш аям дөмүр хүүрек тудуп алгаш хөрүнүң эрөөнүн ханымын каш-даа катап барып шивчилээр, Ажыды ателел болурунун үеини бичин-даа эрттирбес деп болдо ону чеже амыртпаш. Мычпал тургаш, арай деп хун дүш эртин турда, ажыды ателел дээр, өштүг чүвө дөг, база калат дээр чедереп соогаш, каш-та шак ажыдап чорда, хөрүнүң шак доурутурат. Хоранымын чүү дээр!

Индиг-даа болза тараажы чаксы үеини үнөйлү билди—чаксы хун чыдыл чөмгөрө—дээр-ле болгай. Ол уярап-ундараас-даа, азынчед-да чакмаш-Хову турлаанга доктал-мал туруп алгаш, хөрүнүң илим-жет, үлдүрөдип, черин алдырып эгел-дөөн.

Чөөн-Хемчик районун Ленин атыг колхозунун тараажылары бо чылын чаксы хову ажыдыларын шак-ла ынчаар эгелдөөн ол. Оларын аразында трактористтер Ондар Дыгмыдай, Хуурак Мадыр-бол, Монгуш Домас-оол, чалаачы Ондар Дугар-оол дөш кымырын чок дээр. Олар дээрге чаксы тарылганыч бүгү адырларында тараа дээр ирак-кызыл тулчул туур дөшөсөчкүлөрдөр.

Дыгмыдай Хурбөөвч Ондарын чөккөкө ал көрөшкүлөр. 1952 чылда Чадаанага трактористтер курууну дооскаанды бээр ол бодунун колхозунда ак-сеткилдиг ажыдап, ирежесинде тракторист болуп, хову ажыдыларында үргүчү-ле мурунку одуртуга туржуп келген. Ол ам база-ла мурунку одуртуга. Хову ажыдылар эгелдөөн бээр Дыгмыдай шун дүшүлүшкө өсөөргөш, 100 ажыг гектар черин үлдүрөткөн, 12 чокукта 150 га черин алдырган. Сокугу үеде ол тараа чаштырып турар: хүнде 36 ганы чаштырар нормазы 52 гектар чедирип турар. Ондар Хураган-оол-биле социалисттик чарышка ол чаргыс-даа катап аштырбаан. Оон туржуп Ондар Дыгмыдай бригадда механизаторларын социалисттик чарыкшыны беш ховук түндөлдөрине ийи удаа берги черин алган. «Эң эки тракторист», деп шилчирип ымыпел ам оок колунда. Ол ам сокузасы «Октябрь 30 чылы» колхозун шилчедик трактористтеринийн бирөөн Куулар Седип-оолду социалисттик чарышка база кылгырар деп турар. Бо чылдын хову ажыдыларын-га чымчак чер аштырдыгыныче шилчидерге 1200 га хемчөөлдиг ажыдыларын күдөсөдирин хүлээнгөн.

Ондар Дыгмыдайга болаарга, Монгуш Часкал Бады-Өзгөвөна аныкы тракторист кыс. Ол чүгө чыл ажыг ажыдап турар. Бо аразында ажыг-га кызымаан, ак-сеткилдиг көргүсөш, тракторист мергежилини күчүлдү-ү-биле шивчилгеш ап, дуржула-алын удаа байлыдып турар. Ондар Базыр-оол биле Часкал үргүчү-ле тилектик болуп турар. Эртең беш чокукта ол харын-даа бригадда ийини черин ээлөөн.

Оок кызымак кежээни боттары.

Эзулуг бүгү тараажылар, коммунисттик байлан-тың тургучулары болза тараа, зыт, сүт, чиги сөйлөзү база техниктиг өскө мултуралар тараажы-биле бодунун хүлээлгенин күөсеткен турарына, база дараазындагы чылда элбөкшич улам көвүдээрине зыт-ханындан сонуургалдыг-

лар. Бир эвес чартын күмүң-биле ажылдаар бол-зунда ону чедип ап шыдаас сен.

Бодуустуң тараажы алдарымысты бужарта-лаалы!

Н. ЗАГЛАДА.

ТАРЫЛГАГА ВИСТИН ЧАА ЧҮҮЛДЕРИВИС

Партия биле чазак киде ажы-агыйны бо үеини хой сангы сайып-райгай техниканы-биле хандырып турар. Ам айтырып болза техниканы беник бодурукчулуг ажыгаары, ол дугайында чаз депшилетилг аргаларын тырары болур. Бо тараажы-биле «Межегей» совхозтун тускай артемигилдери бо чылдын чаксы тарылганында чамдык чаа чүүлдери кылып ажылап турар.

Омск областын «Ермак» совхозунун механизаторларын үлгериле-биле бо чылдын совхозтун бригадаларына техниктиг хандырылганын азино системанын организастан. Техниканын үе-үеде техниктиг ажаалданын бүгү ажылын тускай өөртөк, мергежилдик кижилер чорудуп турар. Эртең чылдарда трактористтерин техниктиг ажаалданын трактористтер боттары кылып турган болза, ам олар оок хосталган. Чамдык трактористтер, илангыч чаа кижилер трактористтерин техниктиг ажаалданын өй-хуузаанында болгаш шынары кылып шыдаас болгай. Илангыч чамдык үрелишкени болган таварылгада трактор шөлге анаа туруп бээр чүүлдөр тургулаан. Ам илангыч эвес, ийи кижиден тургустунган техниктиг ажаалда эвенуо ол черинге барган-ла кылып бээр апарган. Казак трактор бригаданын турлаанга келгенде, эвенуочу мастери болгаш оок дуулаакчыны ону хынд кээр, четтестерин дораан элер, а тракторист оон хостуг болур.

Черлеринге баргаш, кывар-чаар материалдарын кудуп бээр. Трактористтер бүгү бодунда талонуг чорутур, олар оок-биле ууур-ла санажып алырлар. Илангыч артык, тууду чүвө үнемес.

Бо чаа арга болза, шаг-үеин болгаш кывар-чаар материалдарын камнап алырынга, трактористтерин ажылын дүргөдөдирине мурунку-зундан артык ажыгы болуп турар. «Межегей» совхоз чаксы хову ажыдыларыга эртең чылдыгындан орайтап кирзе-даа, ажыдылг организастан, темпиз болган шынары оон дээр болуп турар. Чамдык артык кезектер чогууну чылдаанында анаа туруп бээр боордан аштыда, чажыга агрегаттарынын үрелгеш, эде кымышыны саадаанында үр анаа туруп бээр чоруп бо хүннерде көзүлөөн.

Трактористтер ийи эөлөг-биле ажыдап турар. Бирги эөлөг эртеңиниң 7-ден кезээниңиң 6 шакка чедир, ийини эөлөг 8 шактан дүнекиниң 12 шакка чедир ажыдап турар. Чаксы тарылганын мурун-чылары хун бүрү илериш турар. Чижээ, № 2 хову бригаданында коммунист эш П. Бахтин «ДТ-54» трактор-биле бодунун эөлөгүнде 73 гектар кымыл-тасты чаштырып, ийи ажыг норманы күөсеткен. Оон-даа артык беник көргүзүп чедип алып дөш ол демисежик турар. Ол бригадда И. Харчук, В. Алешин олар

Тракторист Мария Петровна Михайлова «Межегей» совхозта ам беш чыл ажыдап турар. Оу үеиниң иштинде чеже черин алдырбаан, чеже тарааны тарыаан дээр. Кайы-даа үеде, калды-даа ажыг ол үргүчүл мурунчы болуп келген. Каш хүнер бурунгар бо совхозтун механизаторлары тарылга-же кирген. Бодууну тракторун Мария Петровна канчаар башкарып чорутурун бо мурунтан көрүп тур силер. Ол—шык базарымын 32 гектар хун нормазын 53 гектар кылдыр күөсөдир турар. Фото В. ХИНКИСТИН.

Темп дүргөдөп турар

МОГАП. (Телефон-биле). Би-Хем районун «Искра» көдөзө ажы-агый артелиниң тараа шөлдеринде бо хүннерде чер алдырылганы болгаш кымыл-таст чаштырылганын темпиз дүргөдөп турар. Орайтап дүшкөн чактын үнелгич үе-шагын бодуулары-биле чок ажылаарга, чаксы хову ажыдыларынын темпиз дүргөдөдирин уулу ужуру-дузанын колхозтун механизаторлары болгаш тараажылары эки билер.

Октябрь-агыйның ийи бригаданын чокку хуннериниң мезээни өзүгээр амыра, 1205 га черин алдырган, 7351 ганы илангыч, 2375 га черге лүшкөн чоруткан; май 7-ден эгелек кол культура-кымыл-таст чаштырылганын киргеш, бо хүннерге чедир 1222 гага ону чаштырган. Колхозтун механизаторлары кымыл-таст чаштырылганын-биле чергелерин мал чема культураларынын тарылганын чорудуп келген. Салокка хереглээр тарымал тоорукту 302 га черде тарып одурткан, бо ажы-агыйны чорудуп келген.

Аж-чөмгө чугула культура

ЧАДАНА. (Телефон-биле). «Чыраа-Бажы» совхоз картофель болгаш картофельдин чыдылганын иракта калбарган. Ап-Хал хову-зунда беник гектар арбу одурткан. Ногаа эвенуочуну (уудурукчу эш Байыр-оол) өстүрүп турары кусту, помидор, өгүрчү расадлары оранчок бөдөн. Куданын столоварларда ам беник берип эгелдөөн. Аж-чөмгө үнелгич культура болур картофельди 80 гектарга одуртуп. Оон үрелин гектар бүрүгүн 22 центнер онаажып кылдыр белекчээ.

Гектардан 120 центнер

БАЛН-ТАЛА. (Телефон-биле). Чөөн-Хемчик районда «Октябрь 30 чылы» колхоз картофельни шуптузун сугаттып шөлге одуртуп белекчеп турар. Буулу-Теректе 40 гектарны Монгуш Болдатын эвенуочу сугаттып эгелдөөн. Хөрүнүн үнелгич шынарын улам беник сурдула-биле одуртул-га шөлүндө 500 ажыг тонна өдетки чөмшүчтөк. Картофель үрелин четчир, херек кырында 80 тоннамы арылгаш белекчээ. «ЭЭК Топ Комитетинин болгаш ССР Эвонелиниң Министрлер Чөвүлдөдиринийн кылгырынын танышкык картофельдин гектар бүрүгүндө 120 центнерден куду эвс дүжүтү эстүрүп аларын колхозчулар хүлээнгөн. Олар өзүнү эөлөп шыдаар.

Картофель-даа, кукуруза-даа болур

Геннадий Азевич удуруп турар. Олар 150 гектар черде картофельди тарып өстүрер. Геннадий болгаш оок эштери ол кампааныга эки белекчелер турар: эвенуочу быгылаан эш «Беларусь» трактору, картофель тарып машинасы, кульватору шууда-ла сепкен алган. Картофель тарылганын май 15-тен эгелдөөн. Ол эвенуочу кечигүери коммунисттик партияны болгаш Совет Чамдык кылгырынга харымлаштыр-шан, картофель чүгө дөрбөлчү-уулаач барга-биле тарыл одурту-рун болгаш гектар бүрүгүн онаажы-тыр 120-ден эвээш эвс центнер дүжүтү өстүрерин шивчилгезин.

Алдыгы трактор-хову ажылынын бригаданында Александр Рубцовуң эвенуочу 200 гектар шөлге картофель тарып, ында ажы-агый база халымы-га турар. Техника болгаш чер база белекчелерин. Ул эвенуочу картофель тарып одуртурунга богу, даарта-ла кирип болур. Дортку бригадда Вениамин Чувашовтуң болгаш ийги-ги бригадда Анатолий Мамрашевтин эвенуочулар гектар бүрүгүндө 110-120 центнер картофельди өстүрерин шивчилгезин.

Илангыч болза-даа ажы-агый-да үрелин тараажы-биле байдал элээп берсе-деп, Дмитрий Петрович уламчылап. Эртең чылын ажы-агый картофельдин багыл эвс дүжүтү өстүрер болза-даа, хереглее чогур 800 тонна үрелин ан чүгө 230 тонна хире үрелин бар болуп турар. Эртең чылын картофель шыгаар черин туудун донат дүшкөчө чедир кылып ал шыдаангыс. Бо чылын ол чорук катаптал-тынмас. Чүгө дээрге, муң тонна иш-кир картофель шыгаар черин тууду чокта чаа доозулган. Совхозтун удурукчулары болгаш тускай артемигилдери четпес үрелинере-тин алырынын хемчээш ап турар. Балганында 80 тонна, Каз-Хем райо-нуң колхозтарында 200 тонна картофель алып боду дугурушкан, ону сөгүрүп эгелдөөн бис. Ол шыкын картофель үрелин чондан салдып алып тараажы-биле хемчег ап турар бис.

— Кукруза тарып өстүрерине механизаторлар канчаар белекчелен турары? — Бистин механизаторлар эвенуочулары кукурузанын беник дүжүтүрерин тарып өстүрерине белекчелден күөтөн эгелеп чоруткан,

Демисел кошкак

Чаксы хову ажыдыларынын темпиз бичин-даа хокуданын хоре-диг дээрин билдир-ле болгай бис. Ол хирезинде-ле. Уулу-Хем районун «Найрал» совхозунда дожулаан кымыл-биле демисел кошкак. Тараажы-ны беник демисел кошкак. Тараажы-ны хемчээш мезээни бо чылын үеде. Тараа чогур 17560 гектар черин чүгө 3000 ганы эртең чылын алдырып белекчээ. Илангыч черин ийи үеде тарып тарып чорук ажыды аарталын турар. Илангыч чар-да-ла ажыдылг темпиз мында ы-ка оожук. Тараа культураларынын чүгө 37 муузу майын 6-га чедир тарыттылган.

Хову ажылынын бригадаларында байдалы тодоралды көрөлөткөн. № 1 хову бригаданын трактористтери майын 3-те эөлөг солдуштуруп турар үеде 8 тракторларын 5 шак иштинде анаа - тургустунган. Май-ны 5-те ийи тракторлар үрелин шивчилгезинде ажыдаанга, а трактористтер Мадыр-оол, Шактар-оол олар калдык-даа чылдаган чокка ажы-агыйны-биле ийи трактор анаа хүлээнгөн. Майын 6-да 3 «Беларусь» үрелин хүлээнгөн. Черин салырадып ажыдаанын шынары багыл бол-гудан фактылар база күөткөн. Дөй-хөй трактористтерде эөлөг нормалары күөсөткөнүшү турар. Илангыч тракторист эш Майн-бол сес чүгө 48 гектар чер алдырып турар, чүгө 32 ганы. Давалдор—27-ле ганы алдырган. Тарылга эгелдөөн-дөн бээр бүгү алдырган черин хемчээшн көөргө, тракторист бүрүзү хүнде ортумак-биле 2-ле гектар чер алдырган бооп турар. Тракторист эш Доржу хүнде 2 га чедир беник алдыр-ган болган. Эртең ажыла орай кээр, кежээ арте четпедип кээр чорукту түнелгич илангыч болуп турар.

Тараажыларын амырлар хереглени-нин, кижизилгенин дугайында сатып салышыны мында четпес тургустунган. Салыр эгелдөөн эш Идам-Сурин, паркомдан анаа дуулаакчы ажыдаар кылдыр го-муылтап эш Сыгыр-оол олар хавз солуну шүтүмүчөл чок, эрегей кылдыр үндүрүп турар. Республика болгаш эгелгеш солунары дык үзүктөлүшкенин келир. Механи-заторлар чадгы беник чок шала кы-рында удуп ап турарлар.

Аймамында № 2 хову брига-даны бар. Мында 5435 гектар черге тарааны бо чылын уду алдырып тарып. Илангыч Ас-Диг дөштө черин өкк-дидиктеп, шынар чок алдыр-ган. Бо бригадда чаштырар машина-ларын кокут херекселери чок бооп турар.

Шанчы — совхозтун кол тараа-да чери. Мында № 3 бригадда 8650 гектар черге тарылга чорудуп планниг. Майын 2-де кывар-чаар материал-дар беник эвес болганын удурун-да 30 тракторлар ажыг чок хүлээнгөн, 4-те 12 тракторлар ажыг чок хүлээ-нүң 12 шакта үнүгүзгөн. Бир трактор-лөт ажыла келбей барган. Трактористтерин ажыдап турар черлеринче чөмшү чедирип бөбөйт турар. Илангыч турлаанга буну четтенип алдырыг хой үе-шак үнүп турар.

Септелгенин шынары багай, тех-никага кам чок чорук тарылганын баштайгы хүнеринде бо совхозка шак илангыч күөткөн. Совхозтун кол иженери эш Шарварников, кол агроном Хвостов ол бүгү четтестер-ин ууткар тарааны-биле дыкка эрег-ей ажыдап турарлар.

Бригадалар-биле совхоз төвүнүн аразында телефон-даа, радио-даа чок чорук оперативтин харылаа ту-дарына чөмшү бооп турар.

О. ЛАМА.

ЧАА ТЕХНИКА ШЕНЕЛДЕЗИ

ЗЕРНОГРАД (Ростов область). Сонгу-Навкзата машина-шенеледе станциянын тараа шөлүндө Ленинград Киров атыг заводтун кылып үндүрүп «Н-700» деп кичүүгү тракторун шенелденин чорудуп турар. Волгоградтин, Харьковтун, Алтайн трактор заводтарында «ДТ-90», «ДТ-150», «Т-125», «Т-74» болгаш «Т-4» тракторларны база-ла ында шенеп эгелдөөн.

Ол тракторларын боттарына таарыштыр нылган кокут машиналарынын хевирлерин кады шенеп турар. Оларын аразында Обессанын Силбөр революцияны атыг заводунга бодуруп үндүргөн сес бистин аңдызын база бар. Оок-биле бир хунда 20 гектар чедир черин алдырып болур. Ростовтун «Нызыл Аксай» заводунга кылып культиватор солун. Ону тракторун соонга 16,8 метр налбан черин ап чоруп кылдыр конар. Кировградта «Нызыл сыдыс» заводтун тарааны одуруглай чаштырар селжакы 16 метр черин чадгыс угда чаштырып эртер. Дооразы 7 метр эар дыкамыл илериңи «Сибирьсельмаш» кылып үндүргөн. Ону кукуруза болгаш одуруглар аразы сайырадыр өскө-даа мултураларны ажаап алган сөөлөндө хөржүгө лүшкөн чорударына хереглээр кылдыр таарыштырган. Кузун чажар мултураларны ындагы шөлгө черин алдырбайн чаштырарына-га ол арга дуузалыг болур.

Боттарынын машиналарын, тракторларын болгаш хөрүн ажыдап кылып чөмшү-херекселерин шенеринге иржири-биле, чуртта кездэ ажыла-алгы машиналарын бодуруп үндүрүп турар бодуругелерин удурукчу-лар болгаш конструкторлары оо станцияда четкилеп илген.

«Сельхозтехниканы» Бүгү-эвилеп каттыжышынын дарагы А. А. Евесович, СЭКП-ниң Ростов улетуруп обкомунун секретары А. Н. Соболев, СЭКП-ниң Ростов икдэ обкомунун бирги секретары В. В. Скрибин олар база анаа иржишкен.

Сонгу-Навкзата ол станциянын шөлдеринге олар ук машиналар-биле танышкан болгаш бо чаксы амылдарга ол техниканы ажылаар тараажы-биле баштайгы түндөлдери чугалажып көргөннөр. Конструкцияларда бар четтестерин айтты, оларны эде кылырынчы болгаш машиналарын улам-на болбазыраңгайында тараажы-биле практиктик саналарын кирил-ген. Айыттыган четтестерин ажы-агый чылынын доостурун маанай-зын, чаксы хову ажыдылары дугурунда эде көрүп, чаладыр үндө-шпирдилөөн. Илангыч аразы-биле ол чаа машиналарын бодуруп үндүр-гезин дүргөдөдир.

Чаз техниканын көрүлдөдир болгаш оок шенелдизин чугала-жышынын СЭКП ТН-ның секретары В. И. Палаков иржишкен. (СЭТА).

Өөрүнчүгү медээлер

ЧАДАНА. (Телефон-биле). «Чыраа-Бажы» совхозтун тараажылары чаксы хову ажылын улам калбартып турар. Кол культура болур кымыл-тастын планы 4100 гектар турган, а херек кырыла чакманы 4700 гектар. Ол шыкын чингес-тарааны 1300 гектарда, чок-чак-тарааны 200 гектарда чашкан, чигир сөйлөзүн 60 гектарда одурткан.

Совхозтун шөлдеринде «ДТ-54» маркалыг 25, оон ийи 18 «Беларусь» тракторлар дун-хун эөлөг-леринде уламчы турар. Агротех-никтиг негеделин сатышымын, ажыдылг бодуругу, эки шынары дөш калбарган чарыштык түн-дөш бээр ховук бүрүзүндө үндү-рүп турары чачыл болган.

БАЯН-ТАЛА. (Телефон-биле). Чөөн-Хемчик районда «Октябрь 30 чылы» колхоз үш муң гектар кымыл-таст тарылганын дооскан. Тараа культураларынын ам ар-ткан 1145 гектар планын чоккук хүннерде бүрүп, харын эвээш ажыг чажып тарымы дөш дем-ни күш-ажыла улам калбарып ту-рар.

Колхозтун 22 трактор агрегат-тары шупту ажыдап турар, оларын иштинде чер алдыр-галында 8, чажылаа 7 трактор бажылаатылган. Техникага кам-ныг, ону бодурукчулук башкары-ныга мергежилдик каарлар хой. Монгуш Сокур-оол, Куулар Ба-зыр, Ооржак Стай-оол шыкын эөлөг нормазын 175—200 хуу күөсөдир турар механизаторлар эвээш эвес.

«Межегей» совхозтун коллективн картофель бодурун болгаш салып алырын көвүдөдир дугайында СЭКП Топ Комитетинин болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлдөдиринийн кылгырынын удурукчулук кылгырынын-биле хүлээп алган. Ажы-агыйны оок агроному Д. П. Лисак бистин корреспонденттикке мында деп чуга-лаан:

— Бистин совхоз хоорай чогуунуң ажы-агыйны болуп турар. Илангыч бистин республиканың наймыс-далынын чуртукта чоун болгаш иштиниң чөмөлөгө черлерин кар-тофель болгаш ногаалар-биле хан-дырар тараажы-биле удуг сургула биске онаажып турар. Илангыч эр-тең чылын ол сорулганы багай кү-өсеткен бис. Бо чылын байдал эвээш өскөдир. 400 гектар картофельди тарып одуртуп бис. Ону тарып эки черлер аныгталтылган. Оок-биле кал-дыл ол черлерде чөмшүчдигелер төктүнгөн.

Ол үнелгич мал чөмшү болгаш эл-чөм кукурузаны тарып өстүрер-биле трактор-хову ажылынын брига-даларында механизаторларын эвенуочулар февраль-март айларда тур-гускан. Эвенуочурун 3—4 кижы бы, жыгталтылган.

Бирги трактор-хову бригаданында картофель тарып өстүрер эвенуочу дуржулаалыг механизатор коммунист

